

Department of Community dentistry

Faculty of Dentistry

โครงการอสม.ยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพช่องปาก

หลักการและเหตุผล

จากการสำรวจปัญหาสุขภาพช่องปากของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) บ้านโนนโพธิ์ครั้งล่าสุด พบว่า เด็กมีปัญหาโรคฟันผุโดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุถลอกอุด 1.42 ซี่/คน ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ แต่ก็แสดงถึงแนวโน้มที่อาจเกิดฟันผุมากขึ้นได้ในอนาคต เพราะจากการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อโรคฟันผุของเด็กปฐมวัย โดยการสัมภาษณ์คุณครู สำรวจสิ่งแวดล้อม การเยี่ยมบ้าน การทำแบบสอบถามจากผู้ปกครอง สัมภาษณ์บุคลากรในอบต. รวมถึงระดมความคิดร่วมกับผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ปัญหาฟันผุที่สำรวจพบมีสาเหตุมาจากหลายด้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง การป้องกันฟันผุในเด็กปฐมวัยจึงต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองเป็นหลัก และเพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าอสม.มีความเหมาะสมที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหา แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าอสม.ยังขาดความรู้และทักษะด้านทันตสุขภาพ

ดังนั้นทางคณะผู้จัดทำโครงการ ผู้นำชุมชน อบต. รวมถึงอสม.เองเห็นว่า ควรเพิ่มศักยภาพของอสม. เพื่อให้อสม.สามารถเข้าไปดูแลให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง รวมถึงติดตามสภาวะช่องปากของเด็กปฐมวัยในชุมชนต่อไปได้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้อสม.มีศักยภาพในการจัดทำโครงการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนโพธิ์ร่วมกับนักศึกษาทันตแพทย์

เป้าหมาย

1. จำนวนอสม.ที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ $\geq 80\%$
2. อสม.ที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนสามารถทำ Post-test ด้านความรู้และทัศนคติมากกว่า Pre-test และถูกต้อง $\geq 80\%$
3. อสม.ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถทำแบบทดสอบด้านการตรวจฟันผุได้ถูกต้อง $\geq 80\%$
4. อสม.ที่เข้าร่วมกิจกรรม 100% สามารถแปร่งฟันสำหรับเด็กปฐมวัยได้ถูกต้องทุกด้าน

กลุ่มเป้าหมาย

อสม.ประจำหมู่ 5 หมู่ 6 และ หมู่ 14 จำนวน 32 คน

การดำเนินการ

ครั้งที่ 1

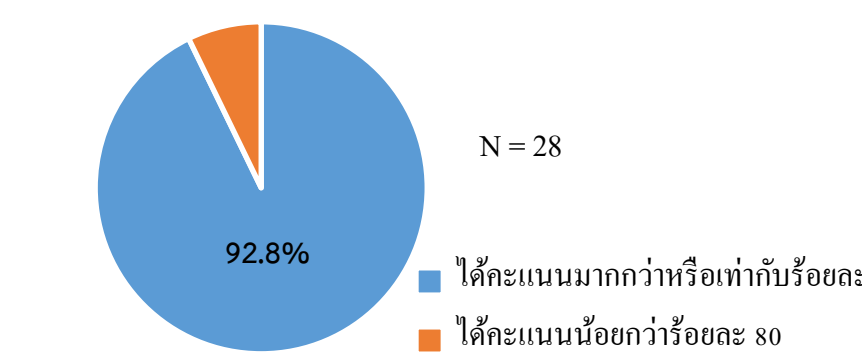
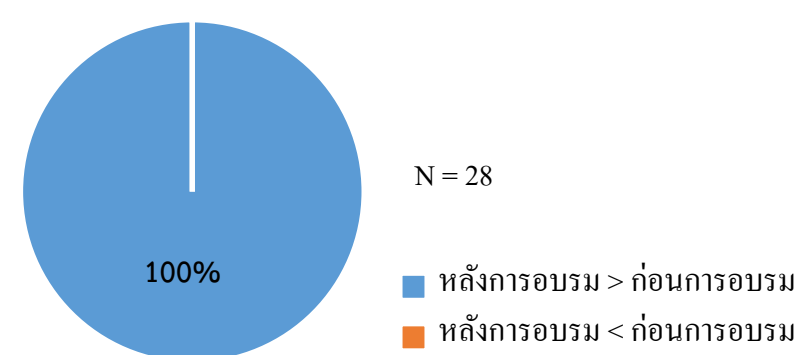
- 1) ให้อสม.ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
- 2) เข้ารับการอบรมใน 3 หัวข้อหลักได้แก่ ฟันน้ำนมสำคัญอย่างไร และวิธีการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบที่ควรทราบ และการตรวจโรคฟันผุเบื้องต้น
- 3) ให้อสม.ทำแบบทดสอบการตรวจโรคฟันผุเบื้องต้น
- 4) สอนการแปร่งฟันและใช้ไหมขัดฟันอย่างถูกวิธี โดยสอนทั้งวิธีขยับปิดสำหรับผู้ใหญ่และวิธีถือไปมาสำหรับเด็ก
- 5) ประเมินการแปร่งฟันวิธีถือไปมาสำหรับเด็ก
- 6) ทำแบบทดสอบหลังเรียน
- 7) ร่วมกันเฉลยแบบทดสอบและทำกิจกรรมตอบคำถามชิงรางวัล

ครั้งที่ 2

- 1) สอนและประเมินผลซ้ำสำหรับอสม.ที่ทำแบบตรวจฟันผุเบื้องต้นไม่ผ่านเกณฑ์
- 2) บรรยายเนื้อหาซ้ำและซักซ้อมแก้อาสาสมัครที่จะเป็นวิทยากร
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้อสม.ทุกท่านทบทวนความรู้เพื่อช่วยกันร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้ปกครอง

ผลการดำเนินการ

1. อสม.เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 28 คน คิดเป็น 87.5 %
2. การทำแบบทดสอบ Pre-test และ Post-test ด้านความรู้และทัศนคติ
 - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำ Post-test ได้มากกว่า Pre-test จำนวน 28 คน คิดเป็น 100%
 - ผู้ร่วมกิจกรรมมีคะแนน Post-test $\geq 80\%$ จำนวน 26 คน คิดเป็น 92.8%



แผนภูมิ แสดงร้อยละของอสม.ที่ได้คะแนน Post-test มากกว่า Pre-test

3. การทดสอบตรวจโรคฟันผุ
 - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบทดสอบได้คะแนน $\geq 80\%$ จำนวน 24 คน คิดเป็น 85.7%

4. การทดสอบการแปร่งฟันสำหรับเด็กปฐมวัย
 - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแปร่งฟันถูกต้องทุกด้าน จำนวน 23 คน คิดเป็น 82.1%



โครงการคอนสเวิร์ดฟันสวย ด้วยมือเรา

หลักการและเหตุผล

จากการให้อสม. ร่วมระดมความคิด และแสดงความคิดเห็นในหัวข้อปัญหาทันตสุขภาพของเด็กในศพด.บ้านโนนโพธิ์ พบว่า การที่เด็กจะมีสุขภาพช่องปากที่ดีได้นั้น ผู้ปกครอง และครูในศพด. ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กโดยตรง จะต้องมีความรู้และมีทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากเช่นกัน

คณะผู้ดำเนินการจึงจัดทำโครงการนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก และเป็นการเริ่มต้นทำงานด้านส่งเสริมทันตสุขภาพของอสม. ในการที่จะเข้าไปให้ทันตสุขภาพศึกษาในชุมชน สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชนว่าได้รับข้อมูลทันตสุขภาพที่ถูกต้อง รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากให้เด็ก เพื่อในอนาคตเด็กจะมีฟันดีห่างไกลโรคฟันผุอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับเด็กในศพด.บ้านโนนโพธิ์
2. เพื่อให้อสม.สามารถถ่ายทอดความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากแก่คนในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

เป้าหมาย

1. จำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม $\geq 80\%$
2. ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนสามารถทำ Post-test ด้านความรู้และทัศนคติมากกว่า Pre-test และถูกต้อง $\geq 80\%$
3. ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม 100% สามารถแปร่งฟันสำหรับเด็กปฐมวัยได้ถูกต้องทุกด้าน
4. อสม.ที่ได้รับมอบหมายในการสอนผู้ปกครองทุกคน สามารถให้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง $\geq 80\%$
5. อสม.ที่เข้าร่วมกิจกรรม 100% สามารถสอนผู้ปกครองแปร่งฟันสำหรับเด็กปฐมวัยถูกต้องทุกด้าน

กลุ่มเป้าหมาย

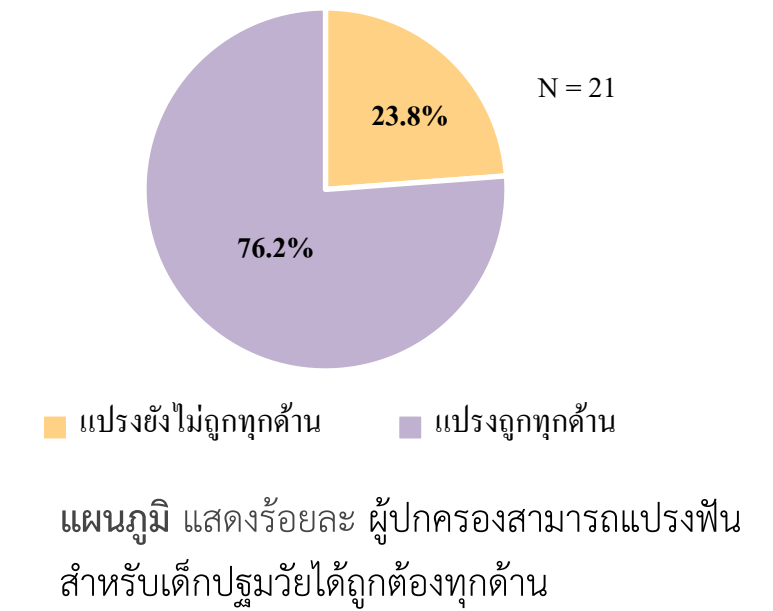
1. ผู้ปกครองของเด็กในศพด.บ้านโนนโพธิ์
2. อสม. หมู่ 5 6 และ 14 ตำบลคอนสวรรค์

การดำเนินการ

1. นักศึกษาทันตแพทย์ดำเนินกิจกรรมคืนข้อมูลให้ชุมชน
2. ผู้ปกครองทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
3. อสม.และนักศึกษาทันตแพทย์ร่วมกันให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและการป้องกัน โรคฟันผุ โรคเหงือกอักเสบ โรคปริทันต์ การตรวจโรคฟันผุอย่างง่าย และการดูแลสุขภาพช่องปากให้บุตรหลาน
4. อสม.และนักศึกษาทันตแพทย์สอนวิธีการแปร่งฟันที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปกครอง
5. อสม.ประเมินวิธีการแปร่งฟันสำหรับเด็กของผู้ปกครอง โดยมีนักศึกษาทันตแพทย์ตรวจสอบอีกครั้ง
6. กิจกรรมพูดคุย แลกเปลี่ยนวิธีการเลิกขวดนมระหว่างผู้ปกครอง
7. ผู้ปกครองทำแบบทดสอบหลังการอบรม
8. นักศึกษาทันตแพทย์และอสม. ร่วมกันเฉลยแบบทดสอบแก่ผู้ปกครอง และแจกรางวัล

ผลการดำเนินการ

1. ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 21 คน คิดเป็น 80.8%
2. การทำแบบทดสอบ Pre-test และ Post-test ด้านความรู้และทัศนคติ
 - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำ Post-test ได้มากกว่า Pre-test จำนวน 21 คน คิดเป็น 100%
 - ผู้ร่วมกิจกรรมมีคะแนน Post-test $\geq 80\%$ จำนวน 21 คน คิดเป็น 100%
3. ผู้ปกครองสามารถแปร่งฟันสำหรับเด็กปฐมวัยได้ถูกต้องทุกด้าน จำนวน 16 คน คิดเป็น 76.2%
4. อสม.ที่ได้รับมอบหมาย สามารถให้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง $\geq 80\%$ จำนวน 12 คน คิดเป็น 100%
5. อสม.ที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถสอนผู้ปกครองแปร่งฟันสำหรับเด็กปฐมวัยได้ถูกต้องทุกด้าน จำนวน 26 คน คิดเป็น 100%



สิ่งที่ได้เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่

1. อสม. มีการตรวจบันทึกสุขภาพช่องปากในเด็กเมื่อออกเยี่ยมบ้าน และสามารถจัดกิจกรรมให้ชุมชนตนเองได้
2. ผู้ปกครองมีความเข้าใจ และสามารถดูแลสุขภาพช่องปากให้บุตรหลานได้
3. คุณครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากได้

สรุปบทเรียนที่ได้เรียนรู้

1. เมื่อมีการคืนข้อมูลให้กับอบต. ผู้นำชุมชนและอสม. ทำให้ชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหาและต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน
2. การจัดให้มีกระตมความคิดของอสม.ร่วมกับทันตบุคลากร ทำให้ทันตบุคลากรเข้าใจชุมชนมากขึ้น และอสม.ได้มีส่วนร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหา
3. การแบ่งกลุ่มย่อยในการทำกิจกรรม ช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนมีส่วนร่วม เข้าถึงการสอน และมีโอกาสได้ซักถามข้อสงสัยได้ง่าย
4. การใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการนัดหมาย ประสานงาน และกระจายข่าวสารแก่ชุมชนได้สะดวกและต่อเนื่องมากขึ้น



คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
โทร. 123 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
โทร. 0-4300-9700 โทรสาร. 0-4320-2862
<http://www.dentistry.kku.ac.th>

ชื่อผู้จัดทำ	นทพ.นภสร	สมมิตร	583130005-9
	นทพ.สุจารี	พิพิธพร	583130026-1
	นทพ.อรญา	ศรีนิล	583130037-6
	นทพ.อาภาภัทร	เกษียรสินธุ์	583130060-1